

Broj: 01-165/22

Podgorica, 14. april 2022. godine

KM/KM

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa članom 41. Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11, 032/14, 021/17), nakon sprovedenog ispitnog postupka po pritužbi X.X. iz Bijelog Polja, daje

MIŠLENJE

I UVOD

1. X.X. podnio je pritužbu kojom je JU Srednja stručna škola - Bijelo Polje stavio na teret diskriminaciju po osnovu invaliditeta u postupku po konkursu kojim je oglašena potreba za prijem u radni odnos na mjesto *nastavnik/ca turističke grupe predmeta*.

2. Podnosilac u pritužbi, u suštini, ističe da se prijavio na konkurs koji je JU Srednja stručna škola Bijelo Polje raspisala 26. novembra 2021. godine, za radno mjesto nastavnik turističke grupe predmeta; da je bio jedan od tri kandidata koji je ispunjavao uslove predviđene konkursom, zajedno sa Y.Y. i W.W.; da je u radni odnos primljena W.W., koja je, po dostavljanju odluke o izboru, odustala od radnog mjesta; da je na mjesto W.W. primljena Q.Q., koja, kako navodi, nije ispunjavala uslove konkursa, odnosno nije posjedovala licencu za rad u vaspitno obrazovnoj ustanovi, što je konstatovala i Uprava za inspeksijske poslove i ukazala subjektu nadzora da otkloni nepravilnosti.

2.1. U vezi sa prednjim, podnosilac prigovara diskriminaciji u odnosu na kandidatkinju Q.Q. koja nije ispunjavala uslove konkursa, a primljena je u radni odnos, i to po osnovu invaliditeta, o čemu je priložio dokaz u vidu rješenja o utvrđivanju invaliditeta.

Podnosilac je uz pritužbu dostavio određenu relevantnu dokumentaciju.

II ISPITNI POSTUPAK

3. U cilju utvrđivanja pravno relevantnih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je, saglasno odredbi člana 35. stav 1. Zakona o Zaštitniku/ci, pokrenuo postupak i aktom br. 165/22-1 od 28. februara 2022. godine tražio od JU Srednja stručna škola - Bijelo Polje da dostavi izjašnjenje na navode iz pritužbe.

4. U izjašnjenju br. 02/604-448/22, od 10. marta 2022. godine, JU Srednja stručna škola - Bijelo Polje, obavijestila je Zaštitnika kako slijedi:

- Da je na konkurs za radno mjesto nastavnik turističke grupe predmeta, za pet (5) časova, izabrana kandidatkinja W.W., koja je i odustala od istog, nakon dostavljene odluke;
- Da se po već realizovanom konkursu opet ne može vršiti izbor, do raspisivanja novog konkursa, te da je zbog tog razloga odlučeno da nastavu privede kraju nastavnik koji je već bio zaposlen, pošto je nastavnik imao obavezu zaključivanja ocjena, a cijelo prvo polugodište je predavao djeci, te da je samim tim posao znatno olakšan, u odnosu na opciju da se zaposli novo lice, svega nekoliko dana prije završetka i polugodišta;
- Da je po ukazivanju Uprave za inspekcijske poslove raskinut radni odnos sa Q.Q., o čemu svjedoči Rješenje o prestanku radnog odnosa na određeno vrijeme br. 02/104-63/22 od 27. januara 2022. godine;
- Da X.X. nije dostavio uz dokumentaciju na konkurs Rješenje o utvrđivanju invaliditeta od strane Zavoda za zapošljavanje, već da je dostavio Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti izdato od Doma zdravlja Bijelo Polje, broj 1475 od 30. novembra 2021. godine u kojem je konstatovano da je X.X. sposoban za posao.

4.1. Uz izjašnjenje dostavljeno je Rješenje o prestanku radnog odnosa na određeno vrijeme br. 02/104-63/22 od 27. januara 2022. godine; Obavještenje Inspekciji rada Crne Gore, Područnoj jedinici Bijelo Polje, br. 02/741-157/1/22 od 2. februara 2022. godine; Uvjerenje o zdravstvenom stanju izdato od strane Doma zdravlja Bijelo Polje sa brojem protokola 1475 od 30. novembra 2021. godine.

III UTVRĐENE ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

5. Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka, izjašnjenja, dostavljene i pribavljene dokumentacije, utvrđene su sljedeće relevantne činjenice:

- Da je JU Srednja stručna škola u Bijelom Polju dana 26. novembra 2021. godine raspisala konkurs za radno mjesto nastavnik turističke grupe predmeta - 1 izvršilac, na određeno vrijeme, a najduže do 31. avgusta 2022. godine, sa probnim radom u trajanju od tri (3) mjeseca;

- Da se na konkurs prijavilo devet (9) kandidata/kinja, a da je Komisija za izbor nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u nastavi utvrdila da kandidati/kinje Y.Y., X.X. i W.W. ispunjavaju uslove predviđene konkursom;
- Da je Odlukom o izboru kandidata po raspisanom konkursu br. 3750/1 od 22. decembra 2021. godine u radni odnos primljena W.W., specijalistkinja menadžmenta u turizmu, koja je, po dostavljanju odluke, odustala od radnog mjesta;
- Da Odluka o izboru ne sadrži obrazloženje sa dovoljnim i jasnim razlozima kojima se v.d. direktor Škole rukovodio prilikom izbora kandidatkinje W.W.;
- Da podnosilac pritužbe uz konkursnu dokumentaciju nije dostavio rješenje o utvrđivanju invaliditeta, koje je dostavio Zaštitniku;
- Da je JU Srednja stručna škola Bijelo Polje u trenutku donošenja odluke o izboru po raspisanom konkursu bilo poznato da je podnosilac pritužbe lice sa invaliditetom, što proizilazi iz Odgovora na zahtjev br. 2867 od 21. septembra 2021. godine, kojim v.d. direktor Škole, između ostalog, odgovara gospođi ZY: „Ukoliko bi se u narednom periodu pojavila mogućnost povećanja fonda časova, imaću u vidu X.X. kao osobu sa invaliditetom da mu ostavim mogućnost zapošljavanja“, „ali moram strogo voditi računa o zakonskoj proceduri prilikom raspisivanja konkursa“.
- Da je podnosiocu pritužbe, Rješenjem UP/1 br. 10713-510/16 od 30. maja 2016. godine, izdatim od strane Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, utvrđen invaliditet u procentu od 30%-40% i da je stekao status lica sa invaliditetom u smislu člana 6 stav 2 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom;
- Da je Ugovorom o radu br. 3829 od 29. decembra 2021. godine, zaključenom na određeno vrijeme, a najduže do 30 dana, na mjesto W.W. radni odnos zasnovala Q.Q.;
- Da je Uprava za inspekcijske poslove, Odsjek za inspekciju rada, dana 24. januara 2021. godine izvršila nadzor u JU Srednja stručna škola Bijelo Polje i, između ostalog, utvrdila da je Q.Q. zaključila ugovor o radu sa nepunim radnim vremenom od 29. decembra 2021. godine do 30 dana, kao i da ne posjeduje Licencu za rad u vaspitno obrazovnoj ustanovi, zbog čega je subjektu nadzora odnosno odgovornom licu ukazano da otkloni nepravilnost u propisanom roku;
- Da je Rješenjem br. 02/104-63/22 od 27. januara 2022. godine Q.Q. prestao radni odnos zasnovan ugovorom o radu na određeno vrijeme br. 3829 od 29. decembra 2021. godine, istekom roka na koji je zaposlena zasnovala radni odnos;
- Da je JU Srednja stručna škola Bijelo Polje aktom br. 02/741-157/1/22 od 2. februara 2022. godine obavijestila Inspekciju rada Crne Gore, Područnu jedinicu Bijelo Polje da su postupili po ukazivanju inspekcije i donijeli Rješenje o prestanku radnog odnosa za Q.Q. br. 02/104-63/22 od 27. januara 2022. godine.

IV RELEVANTNI PROPISI

Domaće pravo:

4. Ustav Crne Gore:

“Član 8 stav 1

Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu.

Član 17

Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma.

Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.”

5. Zakon o zabrani diskriminacije ("Službeni list Crne Gore", br. 046/10, 040/11, 018/14, 042/17):

“Član 2 st. 1 i 2

Zabranjen je svaki oblik diskriminacije, po bilo kom osnovu.

Diskriminacija je svako pravno ili faktičko pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etničkom porijeklu, vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jeziku, vjeri ili uvjerenju, političkom ili drugom mišljenju, polu, promjeni pola, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i/ili interseksualnim karakteristikama, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bračnom ili porodičnom stanju, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugim ličnim svojstvima.

Član 16 stav 1

Zabranjena je diskriminacija po nekom od osnova iz člana 2 stav 2 ovog zakona lica koja traže zaposlenje, kao i zaposlenih, odnosno lica koja po nekom drugom osnovu obavljaju rad kod poslodavca.

Član 18 stav 2

Diskriminacija lica sa invaliditetom postoji i u slučaju kad nijesu preduzete posebne mjere za otklanjanje ograničenja, odnosno nejednakog položaja u kojem se ta lica nalaze.

Član 29 stav 1 i 2

Ukoliko tužilac/teljka učini vjerovatnim da je tuženi/a izvršio/la akt diskriminacije, teret dokazivanja da usljed tog akta nije došlo do povrede jednakosti u pravima i pred zakonom prelazi na tuženog/u. Pravilo o teretu dokazivanja iz stava 1 ovog člana primjenjuje se i u postupanju za zaštitu od diskriminacije kod Zaštitnika/ce.”

6. Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom ("Službeni list Crne Gore", br. 035/15, 044/15):

„Član 2 stav 1

Zabranjena je diskriminacija lica sa invaliditetom i grupe lica sa invaliditetom po bilo kom osnovu, kao i svaki oblik diskriminacije po osnovu invaliditeta, u javnom i privatnom sektoru.

Član 4 stav 1

Diskriminacija po osnovu invaliditeta je svako pravno ili faktičko, neposredno ili posredno, namjerno ili nenamjerno pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica sa invaliditetom u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na lice sa invaliditetom, zbog kojeg se licu sa invaliditetom otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava i sloboda u političkom, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, sportskom, građanskom i drugim oblastima javnog i privatnog života.

Član 22 stav 1 tačka 1

Diskriminacijom po osnovu invaliditeta u oblasti profesionalne rehabilitacije, rada i zapošljavanja smatra se:

1) nezapošljavanje lica s invaliditetom, koje ima jednake ili bolje kvalifikacije, stručne ili radne sposobnosti nego lice bez invaliditeta, u skladu sa zakonima kojima se uređuje oblast rada i oblast profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom...”

7. Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom ("Službeni list Crne Gore", br. 049/08, 073/10, 039/11, 055/16):

“Član 15, st. 1,2,3

Lice sa invaliditetom zapošljava se pod opštim ili posebnim uslovima, u skladu sa zakonom.

Zapošljavanje lica sa invaliditetom pod opštim uslovima smatra se zapošljavanje kod poslodavca bez prilagođavanja poslova, odnosno radnog mjesta.

Zapošljavanje lica sa invaliditetom pod posebnim uslovima smatra se zapošljavanje kod poslodavca uz prilagođavanje poslova, odnosno radnog mjesta i zapošljavanje u posebnim organizacijama za zapošljavanje.

Član 16

Poslodavac koji zapošljava lice sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada svojim aktom može utvrditi radna mjesta za zapošljavanje tih lica.

Na radno mjesto iz stava 1 ovog člana može se zaposliti samo lice sa invaliditetom.

Izuzetno, na radno mjesto iz stava 1 ovog člana može se zaposliti i lice bez invaliditeta, na određeno vrijeme, a najduže godinu dana, ako na tržištu rada nema lica sa invaliditetom koje ispunjava uslove tog radnog mjesta.”

8. Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11, 032/14, 021/17)

“Član 27 st. 1 i 2

Zaštitnik/ca je institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije.

Zaštitnik/ca, uz saglasnost diskriminisanog lica, postupa i preuzima mjere za zaštitu od diskriminacije, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom kojim je uređena zabrana diskriminacije.

Član 41

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje."

Međunarodno pravo:

9. Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Rim, 4. novembar 2000. godine)

Relevantni dio člana 6 stav 1

„Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama..., ima pravo na pravičnu i javnu raspravu...pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona..."

Član 13

„Svako kome su povrijeđena prava i slobode predviđeni u ovoj Konvenciji ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu.

Član 14

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji obezbjeđuje se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nekom nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status."

10. Protokol broj 12 uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 1

1. Uživanje svih prava određenih zakonom osiguraće se bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao što je pol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.
2. Niko ne smije biti diskriminisan od strane javnih tijela po bilo kojoj osnovi kako je navedeno u stavu 1.

11. Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom¹

„Član 5

1. Države potpisnice priznaju da su sva lica jednaka pred zakonom i imaju pravo na jednaku zaštitu pred zakonom i uživanje jednakih blagodeti zakona, bez ikakvih diskriminacija.

¹ Ukaz o proglašenju Zakona o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom, s Opcionim protokolom ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 002/09 od 27. jula 2009.)

2. Države potpisnice zabranjuju bilo kakvu diskriminaciju po osnovu invaliditeta i garantuju svim licima sa invaliditetom jednaku i efektivnu pravnu zaštitu od diskriminacije po bilo kom osnovu.
3. Da bi promovisali ravnopravnost i ukinuli diskriminaciju, države potpisnice će preduzeti sve odgovarajuće korake kako bi osigurali pružanje razumnih adaptacija.
4. Posebne mjere neophodne za postizanje i ubrzavanje de facto jednakosti lica sa invaliditetom neće se smatrati diskriminacijom po osnovu invaliditeta shodno odredbama ove Konvencije.

Član 27, stav 1(a), (e), (g), (i) i (j)

1. Države potpisnice priznaju pravo osoba sa invaliditetom na rad na osnovu jednakosti sa drugima; ovo uključuje mogućnost da zarađuju za život obavljajući posao koji su slobodno odabrali ili prihvatili na tržištu rada i u radnom okruženju koji su otvoreni, inkluzivni i pristupačni za osobe sa invaliditetom. Države potpisnice preduzeće odgovarajuće korake da osiguraju i promovišu ostvarivanje prava na rad, uključujući i za one osobe koje su stekle invaliditet tokom procesa rada, kroz preduzimanje odgovarajućih mjera, uključujući zakonsku regulativu, usmjerenih, između ostalog, na:

(a) Zabranu diskriminacije na osnovu invaliditeta u odnosu na sva pitanja vezana za sve oblike zapošljavanja, uključujući uslove regrutovanja, zapošljavanja i primanja na posao, nastavak zapošljavanja, napredovanje u službi, uslove rada, zaštitu zdravlja i bezbjednost na radu;

(e) Promovisanje mogućnosti za zapošljavanje i napredovanje u karijeri za lica sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada, kao i pomoći ovim licima u traženju, dobijanju i zadržavanju posla;

(g) Zapošljavanje lica sa invaliditetom u javnom sektoru;

(i) Obezbeđivanje razumnih adaptacija na radnom mjestu i u radnom okruženju za lica sa invaliditetom;

(j) Promovisanje sticanja radnog iskustva za lica sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada [...]

12. Povelja o temeljnim pravima EU (2000)

“Član 41 st. 1 i 2, tačka (c)

Svako ima pravo da institucije, tijela, uredi i agencije Unije njegove predmete obrađuju nepristrasno, pravično i u razumnom roku.

Ovo pravo uključuje:

(c) obavezu uprave da obrazloži svoje odluke.

V ZAKLJUČNA OCJENA

13. Podnosilac pritužbe stavio je na teret JU Srednja stručna škola - Bijelo Polje diskriminaciju po osnovu invaliditeta, u postupku po konkursu kojim je oglašena potreba za prijem u radni odnos na mjesto *nastavnik/ca turističke grupe predmeta*. Stoga, cijeneći sadržaj pritužbe i uz nju dostavljenu dokumentaciju, Zaštitnik je nastojao utvrditi da li je Odlukom o izboru kandidata/kinje br. 3750/1 od 22. decembra 2021. godine (u daljem tekstu Odluka o izboru kandidata/kinje), kao i Ugovorom o radu na određeno vrijeme br. 3829 od 29. decembra 2021. godine (u daljem tekstu Ugovor o radu na određeno vrijeme) prema podnosiocu pritužbe izvršen akt diskriminacije po osnovu invaliditeta.

14. Iz činjenica i okolnosti utvrđenih u postupku ispitivanja povrede prava proizilazi da je podnosilac pritužbe lice sa invaliditetom, o čemu je Zaštitniku dostavio dokaz u vidu rješenja o utvrđivanju invaliditeta; da je ispunjavao opšte i posebne uslove predviđene javnim konkursom za zasnivanje radnog odnosa na mjesto nastavnik/ca turističke grupe predmeta; te da su od devet (9) prijavljenih kandidata/kinja tri (3) kandidata/kinje ispunjavali/e uslove javnog konkursa, i to podnosilac pritužbe, Y.Y. i W.W. Dalje, nesporno proizilazi da je Odlukom o izboru kandidata/kinje u radni odnos primljena W.W., koja je, po prijemu Odluke, odustala od radnog mjesta, te da je nakon te okolnosti v.d. direktor Škole zaključio Ugovor o radu na određeno vrijeme sa Q.Q., kandidatkinjom koja se prijavila na predmetni konkurs, ali nije ispunjavala uslove predviđene tim konkursom.

15. Iako podnosilac pritužbe uz konkursnu dokumentaciju Školi nije dostavio dokaz o invaliditetu, što nije osporeno ni sa njegove strane, Zaštitnik primjećuje da je v.d. direktor Škole tu okolnost već znao i prije raspisivanja predmetnog konkursa, što bez sumnje proizilazi iz njegovog odgovora na zahtjev br. 2867 od 21. septembra 2021. godine, u kojem, između ostalog, ističe „imaću u vidu X.X. kao osobu sa invaliditetom da mu ostvarim mogućnost zapošljavanja“, „ali moram strogo voditi računa o zakonskoj proceduri prilikom raspisivanja konkursa“. Iz navedenog razloga, Zaštitnik smatra da je lično svojstvo podnosioca pritužbe u vidu invaliditeta bilo *de facto* predloženo v.d. direktoru Škole, o čemu je imao saznanje u trenutku raspisivanja javnog konkursa, što dalje znači da nedostavljanje rješenja o utvrđivanju invaliditeta u formalnoj proceduri u suštini nije predstavljalo smetnju za drugačije odlučivanje po raspisanom konkursu.

16. Stoga, Zaštitnik ističe da poslodavac pored obaveze da zaposli lice sa invaliditetom kada svojim aktom utvrdi radna mjesta za zapošljavanje tih lica, ima obavezu da sa dužnom pažnjom vodi računa o zastupljenosti lica sa invaliditetom i kada zapošljava pod opštim uslovima na otvorenom tržištu rada, kao što je to slučaj u ovom predmetu. Ove obaveze poslodavac ne može biti oslobođen sve dok prijavljeno lice sa invaliditetom ima jednake ili bolje kvalifikacije, stručne ili radne sposobnosti nego lice bez invaliditeta.

17. U vezi sa tačkom 16. Zaštitnik primjećuje da su u obrazloženju Odluke o izboru kandidata/kinje izostali dovoljni i jasni razlozi koji su v.d. direktora Škole opredijelili za donošenje predmetne odluke. Naime, osim navođenja imena kandidata/kinja koji/e su se prijavili/e na konkurs, te imena kandidata/kinja koji/e su predali/e urednu dokumentaciju i ispunjavali/e uslove predviđene konkursom, nije naveden niti jedan objektiv i mjerljiv kriterijum, odnosno uvjerljiv i relevantan razlog za odlučivanje kao u dispozitivu odluke. Slijedom toga, obrazloženje ne sadrži bodovnu listu kandidata/kinja, niti njihove kvalifikacije, stručne i radne sposobnosti i druge kriterijume na osnovu kojih je izabrana kandidatkinja W.W.

18. Zaštitnik podsjeća da pravo na obrazloženu odluku čini sastavni dio prava na pravično suđenje, što nije obaveza samo sudova, već i svih organa javne vlasti pred kojima se odlučuje o pravima i obavezama fizičkih i pravnih lica. S tim u vezi, obrazložena odluka omogućava učesnicima u postupku da saznaju razloge na kojima je zasnovana i da odluče da li će odluku pobijati pravnim sredstvima kako bi zaštitili svoja prava. Davanje obrazloženja predstavlja jemstvo protiv proizvoljnosti, samovolje i nejednakog postupanja prilikom donošenja odluke i stvara povjerenje u profesionalizam i pravičnost. Obrazloženje odluke se izvodi i iz razloga pravne prirode jer se pravni stavovi izraženi u odluci mogu ispitati samo ako je dato potpuno i logično obrazloženje.²

19. Zaštita pojedinaca od akata javne vlasti pretpostavlja da kada god akt može povrijediti pravo, slobodu ili interes građana, oni moraju biti obaviješteni o razlozima na kojima se takav akt temelji.³ Nedostatak relevantnih i uvjerljivih razloga za donošenje odluke predstavlja prvi znak koji upućuje na arbitrerno odlučivanje, pa se ne može smatrati da ta odluka zadovoljava opšte zahtjeve koji proizilaze iz Ustavom i Konvencijom zajemčenog prava na pravično suđenje.⁴ Dakle, Škola je bila dužna da podnosiocu pritužbe dostavi odluku o izboru kandidata/kinje sa jasnim u potpunim obrazloženjem u kojem su navedeni razlozi koji su v.d. direktora opredijelili za donošenje odluke, sa poukom o pravnom sredstvu.

20. Neobrazloženom odlukom o izboru kandidata/kinje podnosilac pritužbe je onemogućen da se upozna sa razlozima zbog kojih nije izabran, što ga je u bitnom ograničilo da protiv odluke uloži pravno sredstvo. Navedeni nedostaci u odlučivanju uslovlili su suštinsku povredu prava na štetu podnosioca pritužbe i time doveli u pitanje ostvarivanje prava na korišćenje pravnih sredstava i zaštitu zakonom propisanih prava.

21. Kako u Odluci o izboru kandidata/kinje, niti u izjašnjenju dostavljenom Zaštitniku, nijesu iznijeti razlozi koji su opredijelili v.d. direktora Škole da izabere kandidatkinju W.W, to nijesu poznate pojedinačne kvalifikacije, niti stručne ili radne sposobnosti prijavljenih kandidata/kinja, na osnovu kojih je odluka trebala biti i donijeta. Prema shvatanju Evropskog suda za ljudska prava, ako se ograničenje osnovnih prava primjenjuje na neku posebno ranjivu grupu koja je pretrpjela znatnu diskriminaciju u prošlosti, onda je sloboda procjene znatno uža i država mora imati vrlo snažne razloge za predmetno ograničenje. Sud je već prepoznao izvjestan broj takvih ranjivih grupa koje su bile podvrgnute različitom postupanju zbog njihovog karakterističnog svojstva ili statusa, uključujući invaliditet.⁵ S tim u vezi, Zaštitnik podsjeća da se diskriminacijom po osnovu invaliditeta u oblasti rada i zapošljavanja

² G.P Ilić Pravo na obrazloženu odluku Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu UDK 342. 722:347.962.6

³ Rezolucija (77)31 o zaštiti pojedinaca od akata javne vlasti. Ova rezolucija ostavlja javnoj vlasti mogućnost da stranci saopšti razloge u obrazloženju akta.

⁴ Odluka Už.br.286/18 od 26. decembra 2018. godine

⁵ Vidjeti predmet *Alajos Kiss protiv Mađarske*, br. 38832/06, stav 42, presuda od 20. maja 2010. godine

smatra nezapošljavanje lica s invaliditetom koje ima jednake ili bolje kvalifikacije, stručne ili radne sposobnosti nego lica bez invaliditeta.

22. *Imajući u vidu nedostatke u odlučivanju, a kako je v.d. direktor Škole propustio obavezu da dokaže da usljed pritužbom opisanog postupanja nije došlo do povrede jednakosti u pravima i pred zakonom, na način kako je to uređeno članom 29. Zakona o zabrani diskriminacije, Zaštitnik konstatuje da je prema podnosiocu pritužbe izvršen akt diskriminacije po osnovu invaliditeta u postupku odlučivanja po javnom konkursu za prijem u radni odnos na mjesto nastavnik/ca turističke grupe predmeta, a u vezi sa povredom prava na obrazloženu odluku kao segmentom prava na pravično suđenje zajemčeno članom 32. Ustava Crne Gore i člana 6. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.*

23. Iako je podnosilac pritužbe akt diskriminacije poredio sa kandidatkinjom Q.Q, koja je zasnovala radni odnos na određeno vrijeme, nakon što je izabrana kandidatkinja W.W. odustala od radnog mjesta, Zaštitnik je, na osnovu cjelokupne dokumentacije koja egzistira u spisima predmeta, proširio postupak i na odlučivanje koje je prethodilo činjenično-pravnoj situaciji na kojoj je podnosilac zasnivao zahtjev iz pritužbe.

24. Vraćajući se na prvobitni zahtjev podnosioca pritužbe, iz spisa predmeta proizilazi da je Ugovorom o radu br. 3829 od 29. decembra 2021. godine, zaključenom na određeno vrijeme, a najduže do 30 dana, na mjesto W.W. radni odnos zasnovala Q.Q.; da je Uprava za inspeksijske poslove, Odsjek za inspekciju rada izvršila nadzor u JU Srednja stručna škola Bijelo Polje i, između ostalog, utvrdila da Q.Q. ne posjeduje licencu za rad u vaspitno obrazovnoj ustanovi, zbog čega je subjektu nadzora odnosno odgovornom licu ukazano da otkloni nepravilnost.

25. Na osnovu sublimiranog činjeničnog stanja nesporno proizilazi da je v.d. direktor Škole ugovor o radu na određeno vrijeme zaključio sa kandidatkinjom koja nije ispunjavala uslove za obavljanje posla radnog mjesta nastavnik/ca turističke grupe predmeta, dovodeći podnosioca pritužbe bez na zakonu zasnovanog, objektivnog i razumnog opravdanja u nejednak položaj. Ovo tim prije što je podnosilac pritužbe, za razliku od kandidatkinje Q.Q., ispunjavao uslove za obavljanje posla radnog mjesta nastavnik/ca turističke grupe predmeta, što je i utvrđeno u postupku po javnom konkursu. *Iz iznijetih razloga, Zaštitnik je stava da je Ugovorom o radu na određeno vrijeme zaključenim sa Q.Q. prema podnosiocu pritužbe izvršen akt diskriminacije, suprotno odredbama člana 8 stav 1 i člana 17 stav 2 Ustava Crne Gore; člana 2 stav 1 i 2 Zakona o zabrani diskriminacije; člana 22 stav 1 tačka 1 Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i člana 14 Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.*

26. Slijedom izloženog, a imajući u vidu činjenicu da je po ukazivanju nadležne inspekcije, Rješenjem br. 02/104-63/22 od 27. januara 2022. godine, Q.Q. prestao radni odnos na

određeno vrijeme, istekom roka od 30 dana na koji je zasnovala radni odnos, te da još uvijek nije raspisan novi konkurs za popunu radnog mjesta nastavnik/ca turističke grupe predmeta, a vraćajući se na tačke 22. i 25. ovog mišljenja, Zaštitnik daje

P R E P O R U K E

JU SREDNJA STRUČNA ŠKOLA - BIJELO POLJE

- Da u svim budućim situacijama odluku o izboru kandidata/kinja zasniva na jasnom i potpunom obrazloženju razloga za donošenje odluke, čime bi se izbjegla proizvoljnost i omogućilo kandidatima/kinjama da shvate suštinske razloge na temelju kojih je donijeta odluka i ukoliko su nezadovoljni/e djelotvorno ostvare pravo na ulaganje pravnog sredstva;

- Da, kada se za to steknu zakonom propisani uslovi, raspiše novi konkurs za popunu radnog mjesta nastavnik/ca turističke grupe predmeta i pri donošenju odluke o izboru kandidata/kinja slijedi stavove iznijete u ovom mišljenju i da shodno zakonu zaposli lice sa invaliditetom ukoliko ima jednake ili bolje kvalifikacije, stručne ili radne sposobnosti nego lice bez invaliditeta, u skladu sa zakonima kojima se uređuje oblast rada i oblast profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom.

JU Srednja stručna škola Bijelo Bolje dužna je, u roku od 30 dana od dana prijema mišljenja, dostaviti izvještaj o radnjama i mjerama preduzetim radi izvršenja preporuka.

**ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Nerma Dobardžić**

Dostaviti:

- Podnosiocu pritužbe;
- JU Srednja stručna škola Bijelo Bolje;
- a/a.